

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum solius Dei sit creare propria virtute. art. 5. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

liquis rationibus formalibus aliorum prædicamentorum. Quæ omnia locis citatis latè explicata sunt.

*Creatio est
sua est pro-
pria muta-
tio tamen
vera actio
prædicamen-
talis.*

Iuxta hanc ergo sententiam dicendum est, creatione, qua Deus res creatas produxit, non esse quidem mutationem propriè loquendo: eo quòd propriè non sit inter duos terminos, neque in ea detur subiectum, quod de vno termino transeat in alium, quæ duo mutatio propriè dicta requirit: esse tamen influxum realem & absolutum, quo creaturæ ex tempore emanant à Deo, eundemque influxum habere realem identitatem cum creaturis productis, verum ab eis formaliter distingui. Adde tamen, influxum, vt est Dei per eum tamquam per actionem conferentis esse rebus creatis, esse veram actionem de prædicamento actionis existentem in creaturis ipsiis tamquam in subiecto, denominantemque Deum ex tempore denominatione extrinseca creatam & producentem creaturas. Eundem verò influxum, vt eo creaturæ recipiunt esse, passivèque producunt in rerum natura, esse veram passionem de prædicamento passionis, distinctam formaliter à creatione actiua, & à termino producto, nempe à creatura, quo pacto spectata, creatio passiva dicitur. Quòd sit, vt non solum mutatio & motus rationem induant actionis & passionis, sed etiam omnis vniuersum influxus, ac productio rei essentialiter distinctæ à producente, esto nec motus sit, nec mutatio. Aristoteles autem, quia solum loquebatur de actione, & passione naturalibus, quæ semper sunt coniunctæ cum motu aut mutatione: eo quòd naturale agens producere nequeat nisi ex subiecto præsupposito: mirandum non est, si actionem & passionem, de quibus illi erat sermo, per motum ac mutationem, tamquam per fundamentum rationis formalis talis actionis & passionis, explicauerit.

*Creatio an
sit creatura.*

Quòd si quis petat, vtum cuiusmodi actiua & passiva creatio sit creatura? Dicendum est, esse creaturam, vt creatura id etiam dicitur, quod concreatur, non tamen indigere alia creatione, per quam creetur, sicut enim motus, mutatio, actionesque & passionem rerum naturalium, non producuntur per alias mutationes aut actiones, sed se ipsa comproducuntur vnà cum terminis, vt in Physicis, ac aliàs sepe explicauimus: sic etiam creatio non creatur per aliam creationem, sed se ipsa comproducit, & concreatur vnà cum termino, seu, quod idem est, ad productionem & creationem termini.

Hinc intelliges creationem, quatenus est actio transiens, qua Deus res creatas producit, non esse medium quid inter creatorem & creaturam, quasi detur quid reale, quod neque creator sit, neque creatura, dummodò creatura sumatur latè, vt comprehendit etiam id quod concreatur vnàque cum aliis seu ad productionem aliorum accipit suum esse à Deo. Sicut enim ex eo quòd agentia naturalia producant suos effectus per actiones distinctas formaliter, tam à principiis efficientibus, quàm à terminis, non sequitur dari rationem formalem realem, quæ media sit inter agentia & res productas, quasi detur ratio formalis realis, quæ nec producens sit, nec producta, modò productum sumatur latè, vt comprehendit etiam comproductum: ita etiam in re proposita non sequitur dari medium inter creatorem & creaturam, modò creatura similiter sumatur latè, vt comprehendit etiam concreatum.

*Creatura,
atque effe-
ctus relatio
ad creatoris
solum distin-
guatur for-
maliter à re-
spicienda.*

Quod attinet ad relationem effectus ac dependentia creaturæ ad creatoris, est controuersia vtum distinguatur realiter à creatura. Et quidem Caietan. Petrar. & Capreol. loc. cit. affirmant, distingui realiter: Scot. verò q. 5. citata id negat, asseueratq; solum

Molina in D. Thom.

A distingui formaliter: cum tamen de aliis relationibus idem Scotus dicat, eas distingui realiter à suis fundamentis. Dicendum est nihilominus, omnem vniuersum relationem, atque adeò etiam hanc de qua est sermo, distingui solum formaliter à fundamento. Neque esse aliquod absurdum, accidens aliquod de prædicamento accidentis, & esse verum accidens, & esse nihilominus idem realiter cum substantia, quod nonnulli ex prædictis autoribus ventur alstruere de relatione effectus ac dependentia, quæ immediatè fundantur in substantiis creatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum creari sit proprium compositorum & subsistentium.

Q^Væ hoc articulo notari poterant, dicta sunt articulo primo.

ARTICVLVS V.

Vtrum solius Dei sit creare propria virtute.

DISPVATIO I.

DVOBVS modis intelligi potest, rem aliquam creare propria virtute. Vno, quasi virtus illa ita sit illi propria, vt non habeat illam acceptam ab alio, & eum hoc apertissimè sit proprium Dei, notissimum est solius Dei esse, iuxta eum modum, creare: neque id est quod in controuersiam hoc loco adducitur. Altero modo intelligi potest rem aliquam creare propria virtute, quasi illi in sit suapte natura: eo modo, quo igni conuenit vt sit calidus, animali sentire, & homini intelligere, siue illam acceperit efficienter ab alio, quo pacto cause omnes secunde à prima acceperunt virtutes omnes sibi proprias & connaturales, siue non, quo pacto solus Deus habet vim ad agendum. Atque in hoc sensu in controuersiam vocatur hoc loco, vtum solius Dei sit creare per virtutem hoc modo propriam: an verò id continere etiam possit alicui alteri agenti, quod proinde tamquam agens principale, vt distinguitur contra instrumentale, creet. Quod enim aliquid virtute sibi innata, eoque modo propria efficit, regulariter id efficere tamquam agens principale, vt distinguitur contra instrumentale.

*Sensus que-
stionis.*

E

Illud deinde est notandū, in duplici sensu disputari posse, an creare propria virtute hoc secundo modo sit proprium Dei. Alter est, de facto, ita scilicet vt ad creationem eorū omnium, quæ facta sunt, nulla alia eocurreret causa, à qua fuerint creata, præter Deum. Alter verò, an potuerit Deus efficere creaturam aliquam, quæ propria virtute aliquid crearet.

*Ens omne
aliud à Deo
creatum à
Deo.*

F

In priori sensu nullus Catholicorum est, qui dubitet, partem affirmantem esse veram: contrarium verò esset sanè error in fide. Id namq; ex historia ipsa creationis rerum, quæ Genes. 1. habetur, constat. Item ad Heb. 3. *Qui omnia creauit, ait Paulus, Deus est.* Ecclesiastici 18. *Qui vixit in æternum, creauit omnia simi.* In symbolo missæ. *Factorem celi & terre, visibilium. n omnium & inuisibilium.* In Concil. Lateran. 2. cap. *Firmiter*, de summa Trinitate & fide Catholica, *Deus dicitur vnium vniuersorum principium, creator omnium inuisibilium & visibilium, & spiritualium & corporalium, qui sua omnipotente virtute, simul ab initio temporis, vtramque de nihilo condidit creaturam.*

spiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam. Denique id habet communis sensus Ecclesiae. Vnde Damascenus 2. libro fidei orthodoxae capit. 3. *Quicumque inquit, dicunt Angelos conditores esse cuiuscumque substantia, ipsius diaboli sunt, eorum quidem patris. Creatura enim cum sint, non sunt conditores. Omnium vero factor & prouisor, & contentor Deus est solus.* Augustinus 3. de Trinitate capite 8. *Non solum malos, inquit, sed nec bonos Angelos fas est putare creatores.* Et infra: *Sicut in ipsa vita nostra mentem iustificantiem formare non potest nisi Deus, praedicare autem Euangelium extrinsecus, & homines possunt, non solum boni per veritatem, sed etiam mali per occasionem: ita creationem rerum visibilibus Deus interius operatur.* Et libro nono super Genesim ad litteram cap. 15. *Angeli, inquit, nullam omnino possunt creare naturam, solus enim vnus cuiuslibet naturae, seu magnae, seu minime, creator est Deus.* Et infra: *Creare naturam tam nullus Angelus potest, quam nec se ipsum.* Et Prosper in libro sententiarum, quas ex operibus Augustini decepit, continenturque ad finem tertij tomj operum Augustini, sententia 146. *Nullus, ait, quamuis minima naturae, nisi Deum, creatorem credi, aut dici licet ab aliquo. Quia etiam si Angeli iussi vel permissi adhibeant operationem suam rebus, quae gignuntur in mundo, tam non sunt creatores animalium, quam nec agricola frugum atque arborum.* Cyrillus praereca libro 2. contra Iulianum. *O, ait, esse diaboli, qui dicit, Angelos creatuisse aliquam creaturam.* Accedit quodd, vt Faber Stapulenlis ad verba Damasceni relata, recte adnotauit, Sancti, inter cetera, hoc etiam vtiuntur argumento ad probandum filium & Spiritum sanctum esse Deum quod creent: ea autem ratio nulla sane esset, si creatura vim ad creandum habere posset: id quod Damascenus verbis illis satis aperte innuit. Accedit, quod ipse Damascenus cum de Angelis dixit: *creatura cum sint, non sunt conditores*: aperte innuit pugnare, aliquid creatorem esse rei alicuius, & creaturam.

Auicenna error circa verum creatorem.

Non defuerunt tamen, qui dixerint, etiam creaturas creasse. Nam praeter quosdam alios Philosophos, Auicenna quarto libro suae Metaph. cap. 9. in eo fuit errore, vt diceret, *Deum immediate solam primam substantiam separata creasse, & ab hac aliam, usque ad ultimam, ab ultima vero creatam fuisse substantiam orbis, & animam illius, & substantiam vero orbis creatam fuisse materiam inferiorum corporum.* Haereticos, qui affirmarunt, aliud a Deo res creasse, articulo primo quaestionis precedentis, rerulimus.

Si nunc queras, in quo sensu ex paulo ante explicatis, quaerat Diuus Thomas in hoc articulo, vtrum solius Dei sit creare: Respondeo, quaerere in posteriori sensu, in quo non est error in fide asserere, non esse proprium Dei creare propria virtute: quin potius Durandus in 2. distin. 1. quaestione 4. asseuerat. *Quamuis re ipsa nulli rei create communicata sit vis ad creandum, Deum tamen efficere posse creaturam adeo perfectam, vt virtute propria creare possit: non quidem omnia, quae diuina potentia creari possunt (sic enim & se, & infinita alia se ipsa perfectiora, quae Deus sua potentia absoluta creare potest, posset etiam ipsa creare, quod constat esse falsum) sed solum aliqua.*

Argumentatur Durandus 1.

Præcipue rationes Durandi haec sunt. Argumentatur primò, si Deus efficere non posset creaturam, quae virtute propria crearet, id ex eo esset, quod ad creandum virtute propria necessaria esset virtus infinita, quae in creatura esse nequit: sed ad creandum virtute propria necessaria non est virtus

infinita: ergo Deus efficere potest creaturam, quae propria virtute possit creare. Maior manifesta est: tum quia ab aduerfariis ea redditur ratio: tum quia cum data creatura quantacumque virtutis naturalis ad agendum, Deus sine termino possit efficere aliam, ac aliam in duplo, & in quadruplo maioris virtutis, atque adeo quantacumque virtutis infra infinitam: sane si ad creandum necessaria non esset virtus infinita, Deus efficere posset creaturam, quae propria virtute creare posset. Minorem probat Durandus, quoniam si ad creandum necessaria esset virtus infinita, maximè propter infinitam distantiam, quae cernitur inter terminos creationis, nempe inter ens & nihil: & quia qualis est proportio distantiae ad distantiam inter terminos productionis, talis esse debet virtutis ad virtutem causae efficientis, quae rem aliquam ex aliquo termino debet producere; vt aduerfarij affirmant. *At in primis, inquit Durandus, creatio proprie non est inter terminos quod in ea, vt non datur subiectum, ita proprie loquendo, nec terminus a quo, vt supra dictum est. Deinde, esto admitteretur, quod creatur, puta lapidem, & nihil, esse terminos creationis lapidis, sane latitudo, quae est inter eos, nec est maior, nec alia, quam latitudo perfectionis lapidis, quam constat esse finitam: ergo ad creandum propria virtute necessaria non est virtus infinita.*

Possemus nos probare etiam eandem minorem, in primis hoc alio argumento, quod sit hoc loco secundum. Quando virtus est ex ordine & genere eorum, quae producere possunt aliquem effectum, sane vt illum producat, satis est, si vnius ea sit, quod sit tanta, quantum est effectus: si verò sit aequiuoca, satis est quod sit maior & perfectior, neque verò requiritur infinitus excelsus supra effectum: ergo vt creatura aliqua propria virtute creare possit finitum aliquem effectum, non indiget virtute infinita.

Deinde hoc alio, quod sit tertium. Quando Deus aliquid creat, non applicat infinito modo, sed finito; tuam potentiam infinitam: ea namque de causa neque infinitum multitudine, neque magnitudine, neque perfectione producere potest, quia nequit applicare infinitè vim infinitam, quam habet ad agendum: sed ad producendum, quod virtus infinita finitè applicata producit, satis est virtus finita: quandoquidem influxus in effectum; qui à virtute infinita finitè applicata emanat, est finitus, potestque à virtute finita emanare aequalis, imò maior influxus: si namque Deus influxu vt tria, moueret se solo primum mobile velocitate, vt tria (quod potest sua omnipotentia eo solo influxu & velocitate mouere longe maiori velocitate, vt de facto mouet: ergo ad creandum satis est virtus finita. Vis huius rationis in eo est posita, quod virtus finita, & virtus infinita finitè applicata, aequipollere possunt quoad quantitatem influxus, & actionis in effectum, imò finita poterit interdum superare infinitam, & ob id virtus finita poterit interdum producere, vel tantum, vel etiam maius aliquid, quam producat virtus infinita, certo finitèque modo applicata.

Quartò, argumentatur Durandus. Non minus potest Deus efficere, dum agens naturale producit aliquod accidens, vt accidens illud accipiat illud esse ab agente naturali extra subiectum, Deo supplente tunc causalitatem subiecti, quam possit efficere, postquam fuerit productum, vt conferretur sine subiecto: sed hoc secundum potest, supplendo & compensando per nouum influxum in genere causae efficientis causalitatem materialem subiecti, imò quotidie id efficit in sacramento altaris

MOLL
IN
D. V

altaris: ergo poterit etiam efficere primum, influendo unam cum agente naturali in accidens producendum, componendoque, per suum influxum specialem in genere cause efficientis, causalitatem subiecti. Atqui tunc productio talis accidens esset creatio: quippe cum sit productio illius de nihilo, id est, non de aliquo tamquam de subiecto: ergo agens naturale virtute propria poterit creare.

Quintus
Postremo possumus ita argumentari. Quando ex speciebus sacramentalibus generatur aliquid, vel actione caloris natiui in stomacho, vel aliqua alia ratione, producitur de nouo materia prima rei, quae modo generatur: quippe cum genitum illud materia consistat, ea vero, quae fuit in pane ante consecrationem, desierit esse per consecrationem & transubstantiationem substantiae panis in corpus Christi sub illis speciebus: sed productio illa est creatio, vel certe creationi aequipollens: sed quod materia illa non producatur de aliquo tamquam de subiecto, in quo recipitur, quin potius illa sit primum subiectum, tam formae eius, quod generatur, quam accidentium ipsius: neque producitur ab alio, quam ab agente naturali, quod corrumpit species, ex eisque non secus generat rem illam, ac eam generaret ex pane, si tunc esset sub eisdem speciebus: ergo agens naturale creare potest propria virtute.

Creare propria virtute nulli rei, quae non sit Deus, potest conuenire.

His non obstantibus amplectenda nobis est contraria sententia, quae dicit, nulli rei, quae non sit Deus, conuenire posse vim creandi propria virtute. Ea est D. Thomae hoc loco ac alibi, & communis Scholasticorum, eam sequuntur Aegidius quodlib. 5. q. 1. Henricus quodlib. 4. quaest. vltima, Scotus in 4. dist. 1. quaest. 1. Ochamus quodlib. 2. quaest. 9. & in 2. dist. 1. quaest. 7. Gabriel ibidem quaest. 4. & plerique tam ex D. Thomae & Scoti sectatoribus, quam ex secta Nominalium. Imo & Patres eam communiter amplectuntur, ut ex eorum testimoniis supra relatius constat, in eademque est Magister in 4. dist. 5.

Eandem probat D. Thomas hoc loco hac argumentatione. Effectus vniuersaliores in causis vniuersaliores sunt reducendi: sed esse, seu ens, est effectus vniuersalissimus: producereque ens, non quales, vel tale ens, est, sed quatenus ens, est creare: ergo solius primae, & vniuersalissimae causae, quae est Deus, est creare.

In maiori intelligit D. Thomas, effectus vniuersaliores in praedicando reducendos esse in causas vniuersaliores, non in praedicando, sed in essendo & causando: ut ens, effectus vniuersalissimus in praedicando, reducitur in Deum, qui est causa vniuersalissima, non in praedicando, sed in essendo & causando. In eadem autem maiori, atque in minori, loquitur D. Thomas de productione effectus, non quocumque modo, sed per se, iuxta sensum explicatum artic. 2. quaest. 1. praecedentis, hoc est, non ex aliquo in quo praesertim ratio eius, quod producitur, producere autem hoc modo ens, est creare, quia est producere ens, ex nihilo, ut ibidem explicatum est, atque hoc pacto vult D. Thomas, producere ens, esse effectum proprium Dei, neque negat causas secundas attingere ens alio modo: quo modo si rationem D. Thomae intelligas, cessant multae ex obiectionibus Scoti, quibus eam in 4. dist. 1. quaest. 1. impugnat, quas Caietanus hoc loco, Ferrariensis 2. contra gentes, cap. 21. & Capreolus in 4. dist. 1. quaest. 3. soluere nituntur.

Obserua tamen, mitiorem propositionem D. Thomae non videri vniuersim veram, producere namque per se animal, quia animal, aut viuens quia viuens, iuxta sensum explicatum, non reducitur in

A causam aliquam vniuersalem in essendo & causando, sed causas particulares sunt, quae producendo ex semine animalia sibi similia, producunt per se animal: quippe cum producant illud ex non animali, cum semen animal non sit. Quod si quis dicat propositionem D. Thomae intelligendam esse de causa vniuersali, siue in praedicando, siue in causando, animalque in communi produci per se ab animali, & viuens a viuente. In primis sectatores D. Thomae non sic eam exponunt. Deinde propositio eo modo exposita non inseruit instituto D. Thomae: tum quia animal per se producitur etiam a non animali: nempe a sole, qui ex non animali producit animal, quando ex putredine vermem aut murem producit: tum vel maxime, quia ut propositio illa inseruiat instituto D. Thomae, sic est intelligenda, ut effectus vniuersalis per se solum producatur a causa vniuersali, non vero a causis particularibus: alioquin ex illa non sequitur solum causam vniuersalissimam, quae est Deus, producere per se ens, quia ens est, atque ad eam solum illam creare, non vero causas particulares: In instantia vero contra illam adducta, non solum animal in communi generat per se animal, iuxta sensum explicatum, sed etiam animalia particularia, quae sunt causae particulares animalis. Quare existimo propositionem D. Thomae in solo ente in commune veram esse. Id vero ex eo provenire, quod propter suam maximam vniuersalitatem, ut producatur per se, necesse est, ut producatur ex nihilo: quod longe maior virtus requiritur, quam ad producendum ex aliquo subiecto, neque minor sufficit, quam quae est in prima causa.

B Prætermissis vero aliis rationibus, quas Scotus & alij ad probandam eandem sententiam conficiunt, potissima inter omnes est illa, quam tangit D. Thomas hoc loco in responsione ad tertium, & quam nos quinto loco latius proposuimus, ac explicauimus quaest. 7. quia scilicet ad producendum ex nihilo requiritur virtus infinita, non quaecumque, sed illimitata, quae soli Deo optimo maximo potest conuenire: addendo confirmationem, quam illi adiunximus. Nempe quod cum tam multae, tam praeclarae, ac tam magnae vires ad agendum, & in substantiis incorporeis, & corporeis a Deo condita sint, nullaque earum, vel materia prima, quae tam exigua est entitatis ac perfectionis, vel quancumque aliam rem, siue parua, siue magna entitatis, creare possit, ut Catholici omnes Doctores, etiam Durandus ipse, consentunt: signum magnum, ne dicam euident, est solius Dei proprium esse condere res de nihilo, idque ceteris rebus supponere, in quod agant, atque de eius potentia suos effectus educant, quasi quemadmodum solius Dei est a nullo alio pendere in suo esse, ita proprium sit ipsius, ut operetur independentem a fundamento & subiecto aliquo praesistente, quod influxum actionemque ipsius suscipiat. Logo rationem praecipuam loco citato, ne inutiliter hoc loco repetatur. His accedit, quod res omnes create non nisi per potentias accidentales, quas habent essentiales, substantiaque suis superadditas, immediate operantur, nec immediate attingunt tamquam effectus nisi accidentales, & per accidentia substantias, ut inductione patet: accidentia autem omnia prauium exigunt subiectum, in quo sint tamquam in fundamento, de cuius potentia vltiores effectus substantiales producant.

C Ad primum ergo argumentum Durandi concessa maiori, neganda est minor. Ad probationem vero dicendum est, non esse illam rationem, quare ad creandum necessaria sit virtus infinita in agente, neque

D nos quinto loco latius proposuimus, ac explicauimus quaest. 7. quia scilicet ad producendum ex nihilo requiritur virtus infinita, non quaecumque, sed illimitata, quae soli Deo optimo maximo potest conuenire: addendo confirmationem, quam illi adiunximus. Nempe quod cum tam multae, tam praeclarae, ac tam magnae vires ad agendum, & in substantiis incorporeis, & corporeis a Deo condita sint, nullaque earum, vel materia prima, quae tam exigua est entitatis ac perfectionis, vel quancumque aliam rem, siue parua, siue magna entitatis, creare possit, ut Catholici omnes Doctores, etiam Durandus ipse, consentunt: signum magnum, ne dicam euident, est solius Dei proprium esse condere res de nihilo, idque ceteris rebus supponere, in quod agant, atque de eius potentia suos effectus educant, quasi quemadmodum solius Dei est a nullo alio pendere in suo esse, ita proprium sit ipsius, ut operetur independentem a fundamento & subiecto aliquo praesistente, quod influxum actionemque ipsius suscipiat. Logo rationem praecipuam loco citato, ne inutiliter hoc loco repetatur. His accedit, quod res omnes create non nisi per potentias accidentales, quas habent essentiales, substantiaque suis superadditas, immediate operantur, nec immediate attingunt tamquam effectus nisi accidentales, & per accidentia substantias, ut inductione patet: accidentia autem omnia prauium exigunt subiectum, in quo sint tamquam in fundamento, de cuius potentia vltiores effectus substantiales producant.

E Ad primum ergo argumentum Durandi concessa maiori, neganda est minor. Ad probationem vero dicendum est, non esse illam rationem, quare ad creandum necessaria sit virtus infinita in agente, neque

F Ad primum ergo argumentum Durandi concessa maiori, neganda est minor. Ad probationem vero dicendum est, non esse illam rationem, quare ad creandum necessaria sit virtus infinita in agente, neque

Ad primum argumentum parte opposita.

neque eam reddidisse D. Thomam, in quo Durandus, Scotus, & plerique alij decepti sunt: sed quoniam maius est, maiorque virtus requiritur ad producendum effectum aliquem finitum ex nihilo, quam ad producendum illum eundem ex subiecto, quantumcumque potentia illius subiecti elongata sit ab actu illius effectus propter contraria impedimenta, aut aliam causam similem: quare cum ad producendum effectum de potentia subiecti elongata in infinitum ab actu illius effectus, necessaria sit in causa agente virtus infinita: fit, ut ad producendum eundem, vel quemcumque alium effectum de nihilo, necessaria sit etiam in causa virtus infinita, ut illa quæst. 7. proposita latè deduximus. Itaque causa quare ad creandum rem finitam necessaria sit virtus infinita in causa efficiente, non est latitudo perfectionis rei producendæ, quæ finita est, sed modus eam producendi de nihilo, nullòve præsupposito subiecto: qui modus potentiam, perfectionemque infinitam ac illimitatam ad certam speciem, in causa efflagrat.

Ad secundam.

Ad secundum dicendum est, antecederè esse verum de virtute & causa, quæ producere potest effectum præsupposito subiecto, de cuius potentia passiva illum educat: secus autem de virtute & causa, quæ producere illum possit ex nihilo: hæc enim rationem modi producendi, necesse est infinito intervallo superare effectum producendum. Sanè, si argumentum vim haberet, probaret etiam potentias naturales, quas Deus de facto condidit, posse producere de nihilo suos effectus, quod & falsum est, & nullus Catholicorum concedit.

Ad tertiam.

Ad tertium dicendum est. Quamvis Deus, cum rem finitam creat, nõ applicet suam virtutem, quam infinitam ad agendum habet, infinite, sed finite: ut tamen ab ea emanet qualitas, seu modus influxus, qui ad producendum ex nihilo est necessarius, requirit, ut ea in se infinita sit: quoniam nulla finita, imò nec infinita, si ad certam speciem esset limitata, ut sunt omnes creatæ, ad id sufficeret. Vnde ad argumentum in forma, concessa maiori, ad minorem dicendum est illam esse veram, quando causa infinita finite applicat suam virtutem ad influendum influxu eiusdem rationis, & speciei cum influxu causa finita, ut quando applicat suam virtutem ad producendum ex subiecto & materia effectus eiusdem rationis cum iis, quos causa secundæ possunt efficere, ut ad calefaciendum, aut movendum secundum locum corpora: secus autè quando finite applicat suam virtutem ad influxum alterius rationis, sibi que proprium, siue ratione modi, quia producit nullo præsupposito subiecto, qui effectus proprius est primæ causæ, virtutisque illimitatæ, ut ostensum est, siue ratione rei productæ, quia producit effectum supernaturalem, ut gratiam, lumen gloriæ, &c. Licet ergo quoad intensionem influxus, tantus possit emanare à causa secundæ, quam Deus creavit, aut potest creare, quantum emanat à sola causa primæ applicante finite suam virtutem ad actionem, aut effectum sibi proprium, non tamen potest emanare quoad qualitatem, & speciem influxus. Atque ita cessant, quæ adducuntur in probationem minoris, quæ omnia solum habent vim comparatione influxuum eiusdem rationis ac speciei. Sanè si argumentum vim haberet, eodem probari posset, nullam esse rationem influxus & effectus, qua Deus non posset efficere proprium effectum alicuius causæ secundæ, quam crearet.

Ad quartam.

Ad quartum concedendum est totum. Neque enim negamus, si suppleat Deus causalitatem sub-

iecti per suum influxum in genere causæ efficientis, per quem vnà cum causa secundæ influat in effectum proprium ipsius secundæ causæ, faciaturque illum existere extra subiectum, causam secundam per suam virtutem naturalem posse vnà cum Deo producere effectum illum de nihilo, atque adeò partialiter vnà cum Deo illum creare. Exempli gratia, non negamus, si Deus influat vnà cum igne ad producendum calorem, compenstetque per suum influxum particularem causalitatem subiecti, atque adeò efficiat calorem illum independentem à subiecto, non negamus, inquam, eo supposito, ignem producere posse extra subiectum eum calorem, quem in subiecto produxisset, si adfuisset subiectum, Deusque reliquisset res suis naturis. Ignem namque producere eo modo calorem, est virtute, quantum est ex se, producere illum ex subiecto, dependentèrque à subiecto: quandoquidem Deus sua peculiari & propria virtute efficienter compenstat concursum, causalitatemque subiecti. Dixi, causam secundam tunc partialiter creare: quoniam non aliter potest Deus supplere, compenstareque causalitatem illam, quam efficienter per particularem ac sibi propriam influxum in effectum. Quòd fit, ut si causa secundæ productura sit effectum extra subiectum, Deus aliter, quam per solum concursum generalem, debeat efficienter concurrere ad eum effectum producendum, ac proinde, ut non sola causa secundæ sit particularis causa illius creationis, sed etiam Deus. Imò verò productio illa, non ex influxu causæ secundæ, sed ex influxu causæ primæ habet, quòd fit creatio. Quæ omnia non satis aduertisse videretur Durandus loco citato.

Illud obiter admonerem hoc loco. Cum materia prima, ut conferuetur, pendeat naturaliter à forma, ita nimirum, ut si denudata omni forma substantiali relinqueretur suæ naturæ, continuò in nihilum evanesceret: cum item annihilatio præsupponat rem in nihilum redigendam existere ante annihilationem: sanè ex eo quòd concederetur rem aliquam creatam vi sua naturali concurrere posse ad annihilationem alicuius corporis, non sequeretur simili modo còcurrere posse ad creationem. Etenim actio rei creatæ, quæ virtute propria efficienter causaret eam annihilationem, haberet subiectum præexistens in quo reciperetur, quòd de creatione dici non potest: & cum res creata efficere posset separationem formæ substantialis à materia, vel per extinctionem aut extractionem earum dispositionum, à quibus vnio talis formæ cum materia pender, vel etià per extractionem ipsiusmet formæ, quasi per impullum, & motum localem, mirandum non est, si concedatur, Angelum, aut aliam creaturam expellere posse formam substantialem à materia, non relinquendo in ea dispositiones ad aliam formam, in eumque modum, relinquente Deo res omnes suis naturis, efficere propria virtute annihilationem totius compositi, aut certè efficere eam partialiter, expellèdo formam substantialem à materia, Deoque relinquente materiam suæ naturæ, atque denegante concursu suo, ut in eam introduceretur, producereturque alia forma.

Ad quintum prætermisissis aliis opinionibus, quæ ad quatuor suo loco ostenduntur esse falsæ, dicendum est, materiam illam tunc reproduci, ac supponi accidentibus & formæ substantiali rei generandæ à solo Deo, non verò à causa secundæ, ut suo loco latius ostenditur.

DISPV